

TOPLUMSAL DEĞER FARKLILAŞMASININ BİR İLETİŞİM ENGELİ OLARAK ELE ALINMASI VE BİR ÖRNEK OLARAK ACI FİLMİNİN İNCELENMESİ ANALYSIS OF SOCIETAL VALUE DIFFERENTIATION AS A COMMUNICATION OBSTACLE: CASE STADY OF ACI MOVIE

Mükerrem YILMAZ*

Öz

Temel sosyal bir kurum olan aile, küreselleşme sürecinin toplumsal ve kültürel değişiminden etkilenmektedir. Hızla gelişen teknoloji ve kitle iletişim araçlarıyla birlikte toplumsal değişimin hızında meydana gelen artış, genç kuşaklarla yaşlı kuşaklar arasındaki çatışmayı giderek arttırmıştır. Kuşaklar arası çatışma, özellikle günümüzde yaygın olarak görülen ve baskın kültürlerin etkisiyle ortaya çıkan sosyolojik bir olgudur. Bu olgu, sadece aile yapılarını şeklen etkilemekle kalmayıp aynı zamanda toplumun değer yargılarının da değiştiğini göstermektedir. Bu kapsamda yapılan çalışmada; konuya ilişkin olarak toplumun demografik yapısı, değerleri, sosyal yapının oluşmasına etki eden iç ve dış etkenler, küreselleşme sürecinin kültürel değişime ve aile yapısına etkisi neticesinde oluşan kuşaklar arası çatışma alanlarında kuramsal çerçeve literatür taraması ile incelenmiş, kuşaklar arası çatışma bir iletişim engeli olarak varsayılmış, seçilen "Acı" filmi metni üzerinden konu söylem analizi metodu ile ele alınmış ve bunun toplumsal yaşamda yansımaları ve bulguları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Toplumsal Değerler, Toplumsal Değişim, Kuşaklararası Çatışma, İletişim Engelleri.

Abstract

A fundamental social association, family, is being affected by communal and cultural change of globalization process. Together with the rapidly advancing technology and mass communication means, the increased rate of the change of the community has increased the conflict between young and old generations. Intergenerational conflict is a sociological phenomenon which is emerged by dominant cultures' influences and this sociological phenomenon is widely seen, especially nowadays. This phenomenon not only influences the family structures but also shows that the value judgement of the community is being changed simultaneously. In the study carried out on this subject; demographic structure and values of the community and intrinsic and extrinsic factors were examined with notional frame literature scan in intergenerational conflict areas which have emerged as a result of effect of globalisation process on cultural change and family structure, intergenerational conflict was regarded as a communication obstacle, it was dealt with subject discourse analysis method over the text of the movie "Acı" that was chosen and the reflections and findings on the communal changes were tried to be identified.

Keywords: Globalization, Communal Values, Social Change, İntergenerational Conflict, Communication Boundaries.

1. Giriş

Bilgi çağıyla beraber hızla gelişen iletişim teknolojileri ve ekonomik şartlarla birlikte bir çok alanda olağanüstü dönüşüm ve değişim görülmeye başlanmıştır. İnsan hayatının her alanında kendini hissettirmeye başlayan bu değişim ve gelişmeler bireylerin düşüncelerini, yaşam biçimlerini, hayatlarını ve değer yargılarını değiştiren en büyük etkenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sosyal değişimden etkilenen kurumların başında da aile gelmektedir. Bilim ve teknolojiye ilerlemeler ve kentleşme süreci, aile yapılarında değişime sebep olurken, toplumda köklü değişimleri de beraberinde getirmiş ve aile fertleri arasında kuşaklar arası çatışmaların oluşumuna zemin hazırlamıştır.

Kuşaklar arası çatışma ve sürtüşme; küreselleşme sürecinde yabancı kültürlerin de etkisiyle genç nesiller ile yaşlı kuşaklar arasında anlaşmazlıklara sebep olan ve öteden beri devam eden, özellikle günümüzde yaygın olarak her toplumda görülen doğal, sosyolojik ve evrensel bir durumdur. Kuşaklar arası çatışmanın oluşumunda, kuşaklar arasında etkin ve sağlıklı iletişim ve ilişkilerin kurulamaması önemli bir faktördür. Öte yandan, gençlerin yetişkin kuşaktan değer yargıları, kanıları, yaşam anlayışı ve duygulanma biçimleri yönünden farklı olmalarından kaynaklı kuşaklar arası anlaşmazlıklar ortaya çıkmaktadır (Aktaş, 2003: 4). Kültürel farklılıklar ve değişimler nesiller arasında söylem ve eylem farklılıklarına dönüşür. Bu durumda yaşlı kuşak, geleneksel aile yapılarına dayanarak genç kuşağı yerleşik değer yargılarını kabul etmeye zorlar ve bu da kuşaklar arasında anlaşmazlıklara neden olur. Sosyalleşme süreçlerinin kuşaklardaki farklılığı iletişim çatışmalarına neden olmaktadır.

* Girne Amerikan Üniversitesi Doktora Öğrencisi.

İyi bir iletişim ailede uyumlu davranışlara, saygıya yol açarken, toplumsal yaşamın daha kolay sürmesine de olanak sağlamaktadır. Bu nedenle, toplumsal yaşamın temeli ve toplumsallaşma sürecinin özü etkili bir iletişime dayanmaktadır. Bu bağlamda; kültürel değişim sürecinde nesiller arasında meydana gelen sosyal değişim ve kimlik farklılaşmasının kuşaklar arası meydana getirdiği çatışma, kuramsal olarak literatür taraması yöntemiyle araştırılacak, bununla birlikte, 2009 yılında Türkiye’de gösterime giren ve kuşak çatışmasını olağanüstü bir gerçeklikle anlatan Acı Filmi, aile içerisindeki çatışma iletişim engellerini ortaya koyması açısından örnek olay olarak incelenecektir.

2. Kuramsal Çerçeve

2.1. Toplum ve toplumsal değerler

Bir hayat felsefesi ve yaşam biçimine dönüşen kültür ve ona bağlı oluşan değerlerin ilk ve en belirgin görüldüğü yer kuşkusuz aile kurumudur (Gökçe, 2007: 187). Diğer bir ifadeyle aile, yeni kuşakların devamını sağlayan, hukuki olarak tanımlanan, sosyal anlamda etkileşim içinde olan, ilk toplumsallaşma sürecini oluşturan, karşılıklı ilişkileri belirli kurallara bağlayan, toplumun kültürel mirasını kuşaktan kuşağa aktaran, toplumun çekirdeğini oluşturan bir kurumdur.

Toplumsal yaşamın içerisinde günlük hayatımıza şekil veren, bir çok yazılı ve yazılı olmayan kurallara bireylerin uyumu konusunda sorgulanan ve denetlenen, belirli kalıplarla sınırlandırılan, iyi veya kötü olarak kabul edilen, yerine getirilmesi mutlak bir çoğunlukça arzulanan ve benimsen değerler vardır. Bu değerler, kişilerin dış dünyayı algılama biçimlerinde oldukça etkili olan davranış, tavır ve tepkilerin, ideolojilerin ve ahlaki yargıların tanımlayıcısı ve belirleyicisidir. Bundan dolayı, toplumların zamanla sahip olduğu değerler o toplumun kültürlerini ifade eder (Anıl, 2011: 42). Değerler, bireyler arasındaki ilişkileri, farklılıklardan doğan çatışmaları ifade etmek içinde kullanmıştır. Toplumun tarihsel birikimi ile oluşan ortak değerlerini günlük hayatın işleyişinde asgari müşterekte buluşma anlayışıyla yaşam biçimine dönüştüremeyen birey, aile ve toplum gittikçe farklılaşmakta, ayrılmakta, birbirinden uzaklaşmakta ve yabancılaşmaktadır.

Doğası itibarıyla insan sosyal ve içgüdüsel bir varlıktır. Bireyin toplum içerisinde şekillendiği de bir gerçektir. İnsan, çevresini algılamaya başladığı andan itibaren ailesinin, yakın akraba ilişkilerinin, bu ilişkilerdeki iletişimin temelini oluşturan ortak bir dilin ve kültürün; geniş anlamda da sosyalleşerek bir toplumun içerisinde yerini almakta ve onun doğal bir üyesi hâline gelmektedir (Topçuoğlu, 2010: 2). Bu üyeliğin neticesi olan sosyalleşme, sosyal ortamda karşılıklı iletişim ve etkileşim ile haberleşme biçiminde meydana gelmektedir (Ergün, 1994: 66). Bireyin toplumla arasında kurduğu ilişki, insanın doğumundan sosyal ortama katılıncaya kadar deneyimle görüp geçirdiği bu süreç, kişinin yaşadığı aile çevresinde ve toplumda sosyalleşmesi olarak ifade edilir. Bu süreç kişilik yapılarına ve sosyal yaşamın şekline göre farklılık gösterdiği için her birey için sosyalleşme farklılık arz eder. Bunun yanında, aileden her bir kuşak ta farklı sosyalleşme biçimine maruz kalır.

Bütün toplumların, kendilerine özgü oluşturdukları örf ve adetleri, değerleri, normları, düşünceleri, inançları, ahlakı, beceri ve alışkanlıkları, deneyimleri, yaşamları ve bunları ifade ediş biçimleri vardır. Kültür, toplumun bireyleri arasında karşılıklı etkileşim sonucu, toplum üyelerinin davranış biçimlerini yapılandıran, belirleyen ve yönlendiren en önemli şekillendirici bir unsurdur. Her kuşak kendinden önce devraldığı kültürel yapıyı bir sonraki kuşağa aktarmaktadır (Anıl, 2011: 10). Sosyal bir değişim ve dönüşüm ortamında şekillenen kültür; insanların insanlarla, doğayla, topluluklarla, toplumların kendi aralarında ve çevreleriyle etkileşimleriyle doğar, gelişir, değişime uğrar, zenginleşir ve çeşitlenir (Eren, 2008: 7). Kültürleşme, farklı kültürlerin doğal bir süreçte birbirlerinden etkilenecek güç kullanma, zorlama ve baskı olmadan karşılıklı etkileşim içerisine girmesi ve bunun sonucunda her iki özgün kültür yapısının da değişime uğraması sürecidir.

2.1.1. Türk toplumunun demografik yapısı ve günümüz özellikleri

Her toplumsal yapı, geçmişten süre gelen ve devamlı değişen bir sosyal süreçte şekillenir. Toplumun içinde bulunduğu yapı, geçmişten miras kalan sosyal ve ekonomik değerlerin, din ve ahlakın, tarihi ve kültürel değerlerin bir bileşkeni olarak şekillenir. Türk toplumu ise, yüzyıllardır üzerinde çok farklı etnik grupları barındıran Anadolu’ya yerleştiği günden bugüne kadar diğer gruplarla kaynaşmış ve beraber yaşamaktadır.

Din, toplumların oluşumuna etki eden, sosyal yaşamını düzenleyen, bireylerin davranışlarına yön veren ve biçimlendiren, ortak duyguları oluşturan, birleştirici ve bütünleştirici etkisi olan bir denetim ve kontrol mekanizmasıdır. Bunun yanında din; bireysel tutum ve davranışı ortaklaşa eylem ve harekete yönelten zorlayıcı emirler de sunar Capps (1987, Coşkun 2005'den). Toplumun temel yapı taşları olan din ve kültür, medeniyetin bir parçası olarak aralarında iç içe geçmiş önemli ve derin bir ilişki vardır. Örf ve

adetlere, günlük konuşma biçimlerine, giyim tarzlarına, kuşaklar arası ilişkilere varıncaya kadar her türlü tavır ve davranışları ve yaşama biçimlerini etkileyen ve milli kimliğin bir parçasını oluşturan din, kültürü besler ve sosyal yapıyı destekler. Dini inançların sürdürülmesini kolaylaştıran, birey davranışlarını olumlu ve olumsuz olarak niteleyerek birbirleri ile ilişkilerini manevi nitelikteki kurullarla düzenleyen, toplumsal dirlik ve bütünlüğü sağlayan temel sosyal değerlerden biri de ahlakıdır. Diğer bir ifadeyle ahlak, insanların ilişkilerinde esas aldıkları davranış biçimleri, toplum tarafından benimsenmiş kabuller ve temel prensipler olarak ta görülmektedir (Çilingir, 2014: 714). Her toplumun kendine özgü kültürü, alışkanlıkları ve insanların yerine getirmek zorunda oldukları sosyal düzen kurulları bulunmaktadır. Sosyal yaşamı düzenleyen bu kurullar din, ahlak ve miras olarak aktarılan diğer değerlerden bağımsız değildir. Bunlar, insanlara sosyal yükümlülükler ve ödevler yükleyen örf ve âdet kurullarıdır.

2.1.2. Toplumsal yapıların oluşumunda iç ve dış etkenler

Toplumun kendi iç değişiminin yanı sıra, yakın ilişki içerisinde olduğu dış ülkelerin siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda karşılıklı etkileşim ve "sınırlar arası bütünleşme" (Callinicos, 2013: 473) sürecine ve toplumsal yapıların oluşumuna etki eden küreselleşme, global düzeyde toplumsal ilişkilerin karşılıklı bağımlılıklarını ve değişimlerini meydana getiren, çoğaltan, genişleten, yaygınlaştıran ve yoğunlaştıran toplumsal süreçlerin çok boyutlu bir bütünü ifade etmektedir (Steger, 2006: 31). Hızla gelişen ve ilerleyen kitle iletişim teknolojileri sayesinde insanlar, toplumlar ve ülkeler arasında bir iletişim yoğunluğu yaşandığı görülen bu küreselleşme süreci, günlük tüketim alışkanlıklarını etkileyerek farklı kültürleri benzer davranış kalıpları içine sokmaya ve tek tip bir kültürel kimliğe sahip olmaya doğru zorlamaktadır.

İletişimin dünya çapında yaygınlaşması, farklı ulus ve toplumları birbirine yakınlaştırmış, ulus aşırı alış veriş hızlandırmış, toplumların birbirlerinin birikim ve deneyimlerinden yararlanma yolunu açmış, bilgi sahibi olmayı kolaylaştırmış, haberi ve bilgiyi pek çok kaynaktan zamanında ve anlık olarak alabilme imkânını artırmıştır. Bunun sonucu olarak ta "bilgi ve görüntü mekânları yeniden yapılanmakta, yeni bir iletişim coğrafyası oluşmaktadır" (Özkan, 2006: 3). Medya aracılığıyla kültürel bir hegemonya dönemi başlamış, özellikle gelişmiş batılı ülkeler kendi kültürlerini kitle iletişim araçları vasıtasıyla az gelişmiş diğer ülkelere ve toplumlara empoze etmişlerdir. Kitle iletişim araçları ile iletişimi yaygınlaştırarak, toplumda kültürel dönüşüm ve değişimlerin yaşanmasında ve popüler kültürün oluşturulması ve hızlı bir şekilde yaygınlaşmasında önemli bir işleve sahiptir (Türkkahraman, 2009: 9). Kültürel küreselleşme sosyal bir değişim süreci olarak sonuçları itibarıyla toplumların sahip oldukları kültürel kimliklerden, örf ve âdetler gibi yerel değerlerden uzaklaştırarak insanları daha fazla yalnızlığa yöneltmekte ve bireyselleşmesine sebep olmakta, diğer yandan genç ve yaşlı kuşaklar arasında bir çatışma ortamının oluşmasına katkı yapmaktadır.

2.1.3. Küreselleşme sürecinde kültürel değişimler ve kültür endüstrisinin işleyiş biçimi

Kültür endüstrisi, küresel boyutta oluşan pazar ihtiyaçlarına göre kapitalist sistemin katkısıyla ortaya çıkan bir kavramdır. Küreselleşme sürecinde bilgi akışı ve iletişimin hızlanmasıyla toplumlar arasında ekonomik, sosyal ve kültürel hareketlilik artışını, medya kurumlarıyla gerçekleştirilen küresel iletişim oluşturmaktadır (Soydan, 2012: 2). İncelenmesi gereken diğer önemli bir husus da kültür endüstrisidir. Frankfurt Okulu topluluğunun önde gelen üyelerinden biri olan Theodor W. Adorno, kültürün kendisinin bir endüstri olduğu ve kültür ürünlerinin de sanat eserleri olmadığı, satılabilir metalar hâline geldiği iddiası ile kültür endüstrisi kavramına eleştirel yaklaşım ortaya koymuştur. Adorno, kültür endüstrisini, popüler kültürden çok farklı olarak, modern sanayi toplumunun türdeşleşmiş ve akılcı dünyasının düzgün işlemesine yardımcı olma işlevine sahip olduğunu ve bu nedenle var olduğunu söylemiştir (Kayıkçı, 2007: 3). Bir eleştirel yaklaşım olarak ta Adorno, sanat eserinin özerkliğini ortadan kaldırıp mala dönüştüren kültür endüstrisini sanat eserlerinden ayırmaktadır (Çelik, 2011: 113). Buna karşın, ürünlerin sürekli olarak değişime uğratılarak piyasaya sunulması, yenilenmesi işlevi nedeniyle de kültür endüstrisi, insanın doyuma ulaşmasını önlemeye yönelik işlevi gördüğünden dolayı da eleştirilmektedir (Jay, 2001: 166). Tarıma dayalı geleneksel toplum sisteminde kültür; birden çok değişik katmanları içerirken, sanayi sonrası toplum yapılarında montaj hatlarında belirli ölçülerde seri üretim yaparak modern tezgâh ve teçhizatın icaplarına uygun bir sanayi kültürüne dönüşmüştür.

Sosyolojik anlamda kuşak (nesil), bir toplumun aynı zamanda doğan, aynı koşullarda yetişmiş, aynı değer ve duyguları paylaşmış, tutum ve davranışları benzerlik gösteren ve kültürel ortamda yaşayan üyelerinden oluşan yaş gruplarının yanı sıra, bir önceki nesil ile öteki nesil arasında geçen zaman dilimi için de kullanılır. Birleşmiş Milletler (BM) ve UNESCO, yaşlı, yetişkin ve genç olarak kategorize edilen kuşaklardan genç yaş grubunu 15-25 yaş arası (Birleşmiş Milletlerce ise 15-24 yaş arası), yaşlı kuşağı ise genç kuşaktan ortalama 25-30 yıllık bir zaman dilimi öncesinde yaşayan kuşak olarak kabul etmektedir (Birleşmiş Milletler, 2010: 3 ve Anıl, 2011: 18). Birbiri peşi sıra gelen kuşakların sosyalleşmesinin aynı

biçimde şekillenmemesi, temel değer öncelikleri ve tiplerinde de farklılaşmayı beraberinde getirmektedir. Bir önceki kuşaktan farklı olarak sosyalleşen birey kendini farklı bir sosyal çevreye ait olarak varlığını hisseder.

Dünyaya gelişinden beri devam eden sosyalleşme sürecinde olan genç; aile ilişkileri, okul arkadaşları, mesleki hayatı, kitle iletişim araçları ve sosyal kurumlar ekseninde karşılıklı etkileşim ile sosyal kimliğini kazanmaktadır. Ekonomik şartların ağırlığı nedeniyle yeteri kadar ilgi ve zaman paylaşımı gösteremeyen ailede genç zamanını çoğunlukla internet, televizyon vb. pek çok uyararla beraber ilgi duyduğu çevresiyle geçirmektedir. Bunun sonucu olarak ta genç, yetişkin ve yaşlıların farklı zamanlarda ve farklı biçimde sosyalleşmiş olması, değişen çağla birlikte algı, tepki, duygu ve düşüncelerin farklılaşması, sosyolojik olarak kuşak çatışmasının zeminini hazırlamaktadır. Geçmişten beri her çağda görülen kuşaklar arası farklılık ve karşıtlık var olan bir olgu olmuştur. Özellikle, sanayileşme, modernleşme ve küreselleşme etkisiyle değişen şartlar içinde kendilerini değişim içinde bulan her kuşak farklı biçimde sosyalleşmiştir.

Küreselleşme ile yaşanan kültürel dönüşümün etkisiyle son yıllarda işleyişinde ve işlevlerinde farklılıkların yaşandığı değişim sürecinde aile, toplumsal yapının merkezinde yer almaya devam eden son derece önemli ve temel bir sosyal kurumdur (Topçuoğlu, 2010: 5). Sanayileşme ve kentleşme hareketi ile birlikte tarıma dayalı geleneksel geniş aile, sosyoekonomik değişimlere uyum sağlayamamış, kitle iletişim araçları ile modernleşmenin kazanımlarından haberdar olmuş, eski değerlerin yerini yenileri almış, sosyal problemler ortaya çıkmaya başlamış, kuşaklar çoğaldığı hâlde, bir arada yaşayan kuşaklar azalmış ve bunun neticesinde aile yapısı değişerek anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile hâline dönüşmüştür. Bu dönüşüme; kız çocuklarının okuyarak çalışma hayatına girişleriyle ekonomik bağımsızlık kazanması, aile içi ilişkilerin farklı bir boyut kazanması, evlilik anlayışının değişmesi ve geleneksel toplumda yaşının sahip olduğu saygınlığın yitirilmesi de (Atila, 2006: 42) katkı sağlamıştır. Yaşanılan bu çağdaki hızlı değişimler; ailenin temel yapısında, üyeleri arasındaki ilişkilerde, düşünce ve sosyal değerleri yönünden büyük ölçüde farklılaşmaları da beraberinde getirmiştir.

Toplumsal değişim, sosyal yapıyı oluşturan birimlerin toplumsal ilişkiler ağını ve bu ilişkileri belirleyen toplumsal kurumların ve kuralların değişmesidir. Bu değişim; birey olarak kültürel etkileşim, haberleşme, öğrenme ve çağdaşlaşmayı, toplumsal düzeyde ise kalkınma, kentleşme, değişim ve sosyal uyum gibi süreçleri içerir (Çavdarıcı, 2002: 37). Ortaya çıkan bu değişimler; toplumsal hayatın her alanında, ekonomik hayatta, devletin yönetim yapısında ve kurumlarında, sosyal ilişkilerde, eğitimde; dil, din, inanç, gelenek ve göreneklerde, tutum ve ideallerde; kanun ve kurallarda, giyim kuşamda, cinsel anlayışlarda, sanatta, nüfus artışında, aile yapısında ve iletişimde, teknolojik araç ve gereçler ile bunların benimsenerek kullanımında görülür. Süreç içinde özümşenen bu dönüşümler, o toplumun algı, sezgi ve fikirlerinde, yaşam felsefesinde, hassasiyetlerinde, olaylar karşısındaki tepkisinde geçmişe göre hayati önemde kabul edilebilecek yenilikler olarak ortaya çıkar (Erol, 2011: 3). Sosyal değişimin hızı gelişen kitle iletişim araçlarının etkisiyle giderek artmakta ve gelişme göstermektedir. Teknolojinin bu gelişimi; bireyler arası ilişkileri ve toplumlar arası etkileşimi ciddi boyutta etkilemiş, yepyeni bir anlayış ve dünya görüşü, yaşam biçimi, düşünce ve inanç değerlerini belirleyen bir kitle kültürünü ortaya çıkarmıştır.

2.2. Kuşaklar arası iletişim ve iletişim engelleri

İletişimin kaynağını ve hedefini insanlar oluşturduğuna göre, kuşaklararası iletişimde bulunan kişiler de aynı şekilde çeşitli ortamlarda ürettikleri bilgi veya simgeleri birbirlerine aktararak ve yorumlayarak iletişimi gerçekleştirirler (Dökmen, 2003: 23). Küreselleşen dünyada kitle iletişim araçlarının birey, aile ve toplumun sahip olduğu değerlerin yeniden inşasına yönelik etkileri yanında, kuşaklar çatışmasına ve ilişki biçimlerine de olumsuz yansımaları olmaktadır. Bu değişim ve dönüşümler neticesinde oluşan kuşaklar arası sosyo-kültürel farklılaşmalar aile içi iletişimde ve etkileşimde bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2.1. İletişim kavram ve bağlamı üzerine

İnsanlık tarihi ile başlayan iletişim, toplu yaşamın içinde varlığın sürdürülebilmesi için zorunlu ve temel bir olgudur. İnsanın temel ihtiyaçlardan biri olarak iletişim, toplum yaşamının düzenlenmesinde araç olmuştur. İnsan ilişkilerinin temelinde iletişim vardır. İnsanların toplu olarak yaşamaları, onları ve aralarında oluşturdukları sosyal grupları birbirleri ile zorunlu ilişkilere mecbur kılar. Sonuç olarak, her insan grubu sosyal ilişkilerin bir tür elemanı ve iletişim örgüsü konumunda ortaya çıkar (Saygılı, 2006: 9). İletişim, insanların birbirlerine duygu ve düşüncelerini aktarmaları veya daha teknik bir yaklaşımla, "bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci" (Dökmen, 2003: 19) olarak tanımlanabilmekte ve insan hayatında paylaşım ve etkileşim için çok önemli bir yer tutmaktadır. İnsanlar birbiriyle iletişimlerini belli yer ve zamanda, belli tarihsel, teknolojik, örgütlü, psikolojik ve amaçsal koşulların biçimlendirdiği durumlar içinde yaparak iletişimin bağlamını oluştururlar (Erdoğan, 2011: 149). Bireyin sosyal yaşamında varlığını devam

ettirebilmesi ve sosyalleşmesi için hissettiklerini, fikirlerini, deneyimlerini bir sonraki kuşaklara aktarma gereği duymaktadır. İnsanlar bu işlevlerini kişi, grup ve toplum içerisinde yaptıkları ve kurdukları etkili iletişim aracılığıyla yerine getirirler. Bu işlevi nedeniyle iletişim, toplumun ilerlemesinde, gelişiminde, değişiminde ve dönüşümünde nesiller adına oldukça mühim bir görevi yerine getirmektedir.

2.2.2. Kuşaklar ve kuşaklar arası iletişim sorunsalı

Toplumda kuşaklar çoğaldığı hâlde, üç kuşağın bir arada yaşadığı ailelerin sayısı azalmıştır. Geçmişteki geniş aile kavramı yerini, küresel kültürel değişim ve dönüşümle birlikte oluşan kentleşme ile çekirdek aileye bırakmıştır (Tufan, 2003: 34). Çocukluk döneminde anne ve babasına yakın, sıcak ve olumlu olan ilişkileri, ergenlik dönemiyle değişime uğrar ve ilişkilerde kopmalar baş gösterir. Böylece gençler, yavaş yavaş aileye kapalı ve daha popüler bir yaşam biçimine ve farklı ilgi alanlarına yönelerek onlardan kopma düşüncesini eyleme geçirdikleri gözlenmektedir (Özgüven, 2001: 268). Yetişkinler ile gençler arasındaki bu farklılaşmanın bir sonucu olarak taraflar, birbirlerini iyi anlayamaz duruma gelmekte ve hatta bu iletişimde her bir kuşak farklı sözcükler (deyim, jargon vs.) kullanmaktadırlar. Yaşlı kuşak ile genç kuşak birbirlerini tam olarak anlayamadıkları veya anlamak istemedikleri gerekçesiyle iletişim kuramamakta, bu husus da iletişim sorunsalını ortaya çıkarmaktadır.

2.2.3. Modernleşme, çağdaşlaşma ve yabancılaşma bağlamında toplumsal değişim

Genel olarak bir süreç içerisinde insanda ve toplumda sosyolojik açıdan gözlemlenen bireyler ve gruplar arasındaki ilişkiler ve etkileşimlerle ortaya çıkan farklılaşmalar değişim olarak ifade edilmektedir. Toplumsal değişimi ve hızını etkileyen aynı zamanda sosyal pratiklere ve tutumlara tesir eden (Giddens, 2010b: 30) temel unsurlardan biri olan modernleşme; geri kalmış toplumların, ileri teknoloji düzeyine erişmiş sömürgeci batı ülkelerinin yaşam tarzını model aldığı, ekonomik, siyasi, sosyal yapısal özelliklerini değiştirme doğrultusunda geçirdikleri yenilikle tanımlanan bir toplumsal değişim sürecidir. Kongar'a (2012: 304) göre, modernleşme; insanoğlunun tarihi gelişimi ve birikimleri açısından geri kalmış toplumların, çağımızda bu gelişimin son safhasına gelmiş olan toplumlara ulaşması, yaklaşması demektir. Modernleşme ile aile yapısını oluşturan inançlar, değerler ile eğitim ve bilgi düzeyi değişmiştir. Bu olumlu yaklaşım ve değerlendirmelerin yanında modernleşme, toplumda olumsuz yansıma ve dönüşümlere de sebep olmuştur. Geleneksel aile yapısından çekirdek aile yapısına geçişle kuşaklar arasına mesafe konulmuş, modern ve muhafazakâr ayrımı ortaya çıkmış, toplumda farklılaşmalar, çözümler ve çatışmalar başlamıştır. Sosyal değişimin diğer bir etkeni ve modern yaşamın bir sorunu olan yabancılaşma, birey veya toplumun çoğunlukla dış etkenlerle kendi tarihi geçmişine, kültürel uygarlığına, içinde bulunduğu toplum ve değer yargılarına olumsuz tutum alması ve uzaklaşması olarak karşımıza çıkmaktadır. Berger'e (2000, Ertoylar 2007'den) göre yabancılaşma; toplumsal kurulu düzenden sapma, bireyle çevresindeki dünyası arasında mantıklı ilişkinin kaybolmasıdır. İnsanlık tarihi sürekli bir evrim ve gelişim sürecinden geçmektedir. Bu süreçte toplum geleneksel kültürlerden uzaklaşmakta, evrensel değerlere yönelmekte ve değişim içerisine girmektedir. İnsan birikimini ve değişimini yansıtan çağdaşlaşma deyimini; toplumların üretmiş oldukları kendi değerlerini, kültürlerini ve kurumsal yapılarını çağın gereklerine uygun olarak yenilemelerini, değişimlerini ve dönüşümlerini kapsar. Black (1986, Kösoğlu 2009'dan) çağdaşlaşmayı, yenileşme sürecinin almış olduğu canlı, etkin ve hareketli bir şekli olarak görür. Tarihi süreç içerisinde tüm bu kavramların insanlar üzerindeki etkileri ile büyük toplumsal dalgalanmaya ve farklılaşmaya yol açmış ve kuşaklar arası çatışma alanlarını ortaya çıkarmıştır.

2.2.4. Ailede iletişim

Sosyal gelişim ve değerlerin gelecek nesillere aktarımı için aile içi bireylerin birbirlerine karşı görevleri, iş bölümü, dayanışması ve iletişimi önem arz etmektedir. İletişim, aile düzeninin sağlanmasında, ilişkilerinden sağlanan doyumda, uyum ve ortak anlayış ve karar verme gibi işlevler için zorunludur (Yılmaz, 2006: 3). Etkili bir iletişim ortamı ailede; kişilerin birbirlerine terapi kurmalarına, işbirliği ve yardımlaşma yapmalarına, daha iyi tanımlarına, bağımsız bir kişilik geliştirmelerine, olumlu koordineli davranışları alışkanlık edinmelerine, amaçların belirlenmesine, kişilerin kendilerine ve diğer kişilere saygı duymalarına, duygu ve düşüncelerini özgürce açıklamalarına ve paylaşmalarına fırsat vermektedir.

2.2.5. Sosyal hayatta iletişim

Bireyin sosyal hayatta yaşamının devam etmesi için zorunlu olarak yakın ve uzak çevresindeki kişi, grup, toplum ve kurumlarla iletişim kurması ve bunu sürdürmesi gerekmektedir. Kentleşen toplumların yapısal değişimi ve büyümesi, iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve artan ihtiyaçlarla iletişim kişilerarası olmaktan çıkarılmış; gruplar, topluluklar, kitleler ve yığınlar arasında yapılan bir iletişim kavramı oluşmuş ve sosyal ağ genişlemiştir (Aziz, 1982: 36). Sosyal uyum ve karşılıklı desteğin asli unsuru olan iletişim, toplumsal düzenin oluşumuna ve sağlıklı işlemesine katkı sağlar. Sosyalleşme olgusunun

temeli iletişime dayanır. Bu nedenle, aile içinde kurulacak ilişkiler toplumsallaşma sürecinin özünü oluşturan temel unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Cürebal, 2012:108). Toplumsal iletişim sürecinde birey, içinde yetiştiği çevreyle birlikte yaşamına imkân sağlayan ve kolaylaştıran değerleri özümseyerek öğrenir ve kendisinden beklenen davranışları yerine getirir.

2.2.6. İletişim engelleri

Etkili ve kaliteli bir iletişim kaynak, mesaj ve alıcıdan oluşan unsurlar çerçevesinde oluşur. Özellikler, bu unsurlardan biri olan ve karşılıklı iletişimde bulunan kişilerin çok farklı ve değişik söylem ve kavramları "birbirlerine aktararak ve yorumlayarak iletişim işlevi"(Açıkgöz, 2005: 59) mümkün olabilmektedir. Bir iletişimde etkililiği gerçekleştirmekten amaç, bir mesajın hedefe istenildiği gibi ulaştırılması olmakla birlikte her zaman bu söz konusu olamamaktadır. Doğru ve dinamik bir iletişim sürecinin başarısını ve kurulmasını engelleyen çok farklı etmenler bulunmaktadır. Bu etmenler, fiziksel, teknik, psikolojik ya da sosyal ve örgütsel olarak gruplandırılabilir (Sabuncuoğlu vd, 2008: 175). İletişim sürecinde, karşılıklı olarak anlam paylaşımını engelleyen ve sorun olarak kendisini gösteren çok sayıda etkenden söz edebiliriz. İletişim engelleri, Yeşilyaprak (2016) tarafından: Emretme, yönetme; uyarma, tehdit etme; ahlak dersi verme, vaaz etme; öğüt verme, çözüm getirme, fikir verme; mantık yoluyla inandırma, tartışma; yargılama, eleştirme, suçlama; övme, görüşüne katılma, teşhis koyma; ad takma, gülünç duruma düşürme; tahlil etme, teşhis koyma; güven verme, teskin, teselli etme; incelemek, araştırmak, soruşturmak başlıkları altında ele alınmış. Bunun yanında "ön kabul, ön yargınlık; öznellik veya ben merkezcilik; duyarsızlık; alınganlık; kararsızlık; korkular" (Açıkgöz, 2005: 70); ayrıca, gençler tarafından da; "gençlerle konuşmamak, sert davranmak, güvenmemek ve tutarsız davranmak" (Özgüven, 2001: 278) ifadeleri iletişim engelli olarak kabul görmüştür.

Giddens'in (2010a, Morsümbül 2014'den) de ifade ettiği gibi kuşaklar arası değer farklılaşmasının; hızlı gelişen teknolojik değişimler, sosyal hayatın yapılanma şekillerindeki değişim, çağdaş yaşamın dönüşümleri, popüler kültür, kültürel küreselleşme ve medya araçlarda gözlenen gelişmelerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu toplumsal değişimlerin her kuşakta farklı yansımaları ortaya çıkmakta, zamana ve mekâna özgü değişimler göstermektedir. Bu da kuşakları olumsuz etkileyerek birbirleri ile etkili iletişim işlevinin gerçekleştirilmesine engel oluşturmaktadır. Her iki kuşakta kendilerini anlatamadıklarını, birbirlerini anlamadıklarını, özellikle de genç kuşağın bir önceki kuşağın tutum ve davranışlarına uymadığından yakınlık uyumsuzluk yaşadıklarını ifade etmektedirler. Bu nedenle; toplum içi uyumu, birlik ve beraberliği, dayanışmayı ve düzeni sağlayan Parsons (1962, Canatan 2008'den) bu değerlerdeki değişim ve dönüşümler; aile bireylerinin bir arada yaşama ahengini bozarak sosyal bir kargaşa, geçimsizlik ve uyumsuzluk ortaya çıkardığını ve bunun da aile ve toplumda çatışan değerlerin oluşmasına, büyümesine ve yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Sonuç olarak; toplumdaki değer farklılaşması ve değer öncelikleri kuşaklar arası çatışmalara, anlaşmazlıklara ve etkili iletişim kurulamamasına dolayısıyla iletişim engellerine sebep olmaktadır.

3. Bulgular ve Değerlendirme: Acı Filminin Eleştirel Okuması

Bu makalede, 2009 yılında gösterime giren, başrollerini Nesrin Cavadzade ile Erol Demiröz'ün oynadığı, yönetmenliğini Cemal Şan'ın yaptığı, Erzincan'ın iki bin metre yüksekliğindeki bir dağ köyünde kış şartlarında geçen ve genel olarak bir dede ve torun hikayesini anlatan Acı filmi incelenecektir.

Toplumların varlıklarını sürdürebilmek için deneyimlerinin, kabul görmüş davranış biçimlerinin kuşaklara aktarılması ve öğretilmesi gerekmektedir. Ancak, öngörülen bu aktarım psikolojik, sosyal ve örgütsel engeller nedeniyle etkin bir şekilde yapılamamaktadır. Toplumunun sahip olduğu genel ve özellik arz eden yapıları, değerleri, sosyal hayatına dair sorunları, ortak acıları, modernleşme ve kentleşme sonucu uğradığı kültürel değişimlere dikkat çeken çok sayıda film bulunmaktadır. Bu filmlerden biri olan Acı, insana yakışır bir şekilde yaşamak için insanca olmayan her şeye Hayır demek gerektiğini anlatmaya çalışan, insana, hayata ve evrene dair bir hikâyedir. Filmde, iki ayrı insan, dede ve torun, iki ayrı dünya bir araya gelmekte ve anlatılmaya çalışılan dede torun ilişkisi ile kuşak çatışmaları olağanüstü bir gerçeklikle ortaya konularak iki kişilik bir dünya yaratılmaktadır.

Bu filmde yaşlı kuşağı temsil eden dede sert, hırçın, katı ve aksi mizaçlı; yüzünde bir hayatın tüm zorluklarını ve yaşam mücadelesini görecektir şekilde yüz çizgileri belirgindir. Üçüncü kuşağı temsil eden torun ise: Dede'nin öldürülen kızından olan bir çocuk, genç bir kızdır. Annesinin akıbetini yaşarcasına hayat, aynı sahneyi dedesine yaşatan torunda annesi gibi ideolojik nedenlerle devlet tarafından aranan, kaçak duruma düşmüş bir örgüt elemanı olarak hayatını saklanarak sürdüren bir gençtir. İlk defa dedesi ve onun yaşam tarzıyla karşılaşan ve şehir yaşamına alışmış bir gencin çevreye, doğaya, kendine yabancı olan yöre örf ve âdetlerine, büyüklerinin hayatı ve olayları algılama, anlamlandırma biçimlerine karşı söz ve tutumları ile tepkisini koyan ve çatışan bir üçüncü kuşaktır. Acı filminin metin çözümlemesinde hem yaşlı

kuşağı temsil eden dedenin hem de genç kuşağı temsil eden torunun söylem ve tavırlarından etkili iletişimin oluşmasını engelleyici oldukları gözlenmiştir. Bu iletişim engelleri her ikisi açısından aşağıda incelenmiştir.

3.1. Yaşlı kuşağın (Dedenin) sebebiyet verdiği iletişim engelleri

İncelenen filmde yaşlı kuşağın sebep olduğu ve sonucunda iletişim engellerinin yaşandığı örnek bölümler aşağıya çıkarılmıştır.

Emretme, yönetme: Filmde geçen (Otur, otur dedim. O adamla evlenme dedim, evlendi. Gitme dedim, gitti o örgüte girdi.) bu ifadeler, hedef kişiyi aktif dirence yöneltebileceği, söylenenlerin tersine denemeye sevk edeceği, isyankâr tavır ve davranışlara ya da misillemeye yol açtıracağı için iletişim engeli söz konusudur. Bu iletişim engeli empati ile yaklaşarak aşılabılır.

Uyarma, tehdit etme (göz dağı verme): Filmde geçen (Teslim olacaksın seni öldürürler.) bu ifadeler, korku ile boyun eğdireceği, gücenme, kızgınlık, isyankârlığa neden olacağı için bir iletişim engelliği söz konusudur. Bu iletişim engeli sevgiyle yaklaşarak ikna edilerek aşılabılır.

Ahlak dersi verme, vaaz etme: Filmde geçen (Yıllar sonra çıkıp evime geliyorsun, izinsiz ekmeğimi yiyip ateşimi kullanıyorsun, evimi karıştırıp suyumı içiyorsun, yetmiyor şimdi de torunum diyerek evimde kalma hakkı mı isteyeceksin ?) bu ifadeler, zorunluluk ve suçluluk duyguları yaratarak daha şiddetli savunmaya yol açacağından iletişim engelinin oluşmasına sebep olmaktadır. Bu iletişim engeli sevgi ve hoşgörü ile aşılabılır.

Öğüt verme, çözüm getirme, fikir verme: Filmde geçen (O adamla evlenme dedim, yapma dedim yaptı, etme dedim etti. Bırak bu işleri dedim.) bu ifadeler, hedefteki kişiyi kendi sorunlarını bütünüyle düşünüp çözmekten aciz olduğunu ima etmesi, bağımlılık ya da direnme yaratabileceğinden bir iletişim engeli olarak görülmektedir. Bu iletişim engeli hoşgörü ve empati ile aşılabılır.

Yargılama, eleştirme, suçlama: Filmde geçen (Deden olduğum şimdi mi geldi aklına? Çek git evimden. Anan gibi inatçısın. Sana soruyorum ne yaptın ?) bu ifadelerle, hedef kişiye yönelik yapılan yargı ve eleştiriler gerçek olarak algılanır, yanlış değerlendirilerek farklı bir anlam yüklenebilir, iletişimi kesebilir. Bu nedenle iletişim engeli söz konusudur. Bu iletişim engeli sevgi ve hoşgörü ile aşılabılır.

Övme, görüşüne katılma, teşhis koyma: Filmde geçen (Annen gibi açık sözlüsün, bu kış günü buralara gelmek için insanın iki sebebi olmalı, ya kendinden ya da birilerinden kaçıyor olmalı) bu ifadelerle, hedef kişiden istenilen cevabı alabilmek için söylenen ve içtenlikten yoksun bir manevra gibi algılanacağından iletişim engeli olarak görülmektedir. Bu iletişim engeli dürüst bir yaklaşımla aşılabılır.

Tahlil etme, teşhis koyma: Filmde geçen (Yemediğine göre aç değilsin. O adamla evlenme dedim, evlendi. Babanı işkencede öldürdüler, annen perişan oldu, bırak bu işleri dedim daha çok işin içine girdi.) bu ifadeler, hedef kişiyi tehdit ve tedirgin edici olabilir, başarısızlık duygusu uyandırabilir. Kendisini korumasız, kıştırılmış hisseder ve kendisine inanılmadığı kanısına varabilir. Bu nedenle, konuşmadaki ifadeler iletişim engeli olarak görülmektedir. Bu iletişim engeli empatik bir yaklaşımla aşılabılır.

Güven verme, teskin, teselli etme: Filmde geçen (Korkma, seni kendi ellerimle teslim edeceğim, sana hiç bir şey yapamazlar. Tamam mı?) bu ifadeler, "Söyleyene göre yapması kolay bir iş" olduğu düşüncesi sağlayacağından kızgınlık duyguları uyandırabilir. Bu nedenle, konuşmadaki ifadeler iletişim engeli olarak görülmektedir. Bu iletişim engeli empati ile aşılabılır.

İncelemek, araştırmak, soruşturmak: Filmde geçen (Nerden senin evin oluyormuş? Annemi de istemedin değil mi) bu soruları cevaplama, genellikle eleştiri veya zorunlu çözüm getirmesinden, korku ve endişeye sebebiyet vermesinden dolayı iletişim engeli olarak görülmektedir. Bu iletişim engeli empatik bir yaklaşımla aşılabılır.

Duyarsızlık: Filmde geçen (Ne istiyorsun? Sana geldim. Niye? Ziyarete, Neden? Neden olacak çünkü sen benim dedemsin.) bu ifadeler, hedef kişinin önemsiz, sorunlarının saçma sapan ve geçersiz olduğu anlamını yükleyeceğinden bir güçlük karşışmış olacak ve açık davranmaktan çekinecektir. Bu nedenle ifadeler, iletişim engeli olarak görülmektedir. Bu iletişim engeli sevgi ve empatik bir yaklaşımla aşılabılır.

Sert davranmak: Filmde geçen (Kimsin sen? Sana soruyorum kimsin sen? Ne işin var evimde) bu ifadeler, korku ve endişe ürettiği için etkili iletişim açısından direnç yaratabilir. Bu nedenle ifadeler, iletişim engeli olarak görülmektedir. Bu iletişim engeli sevgi ve hoşgörü ile aşılabılır.

Dede ve torunun; arzu ve istekleri, yaşam deneyimlerinin farklılığı, yaşadığı çevrenin zorunlu kıldığı değer yargıları, eğitim düzeyleri, algılamaları, acılarıyla dolu geçmişlerinden kaynaklı duygusal

ortamları, alışkanlıkları, tutum ve davranışları birbirinden oldukça farklı olması iletişim sürecine etkin olarak katılmasını engelleyen unsurların basında gelmektedir.

Özellikle, yaşlı kuşak dede'nin otoriter tutumları, yargılayıcı söylemleri, empatik ilişki kuramaması, güven yetersizliği ve duyarsızlığı genç kuşak torunun, kabul görme ve anlaşılma ihtiyacının yüksek olduğu bir durumda anlaşılmadığını düşünmesi, hayal kırıklığına uğrayarak dedenin söylediklerine karşı direnç geliştirmesi, söylenenin tam tersini yapma eğilimine girmesi iletişim engeli oluşturmıştır.

3.2. Genç kuşağın (Torunun) sebebiyet verdiği iletişim engelleri

İncelenen filmde genç kuşağın sebep olduğu ve sonucunda iletişim engellerinin yaşandığı örnek bölümler aşağıya çıkarılmıştır.

Mantık yoluyla inandırma, tartışma: Filmde geçen (Çünkü sen benim dedemsin, senden bir parçayım, neden evinde kalmamı istemiyorsun) bu ifadeler, savunucu tutumları ve karşı koymayı kışkırtır, hedefin kendini beceriksiz ve yetersiz hissetmesine neden olacağından bir iletişim engeli olarak görülmektedir. Bu iletişim engeli saygı sınırlarında kalınarak aşılabılır.

Yargılama, eleştirme, suçlama: Filmde geçen (Öküz, dağlı işte ne olacak, çok meraklıydım senin evine, köylü.) bu ifadeler, hedef kişiye yönelik yapılan yargı ve eleştiriler gerçek olarak algılanacağından bir iletişim engeli olarak görülmektedir. Bu iletişim engeli saygı sınırlarında kalınarak aşılabılır.

Ad takma, gülünç duruma düşürme: Filmde geçen (Öküz, dağlı, köylü.) bu ifadeler, hedef kişinin kendisini değersiz hissetmesine, sevilmediği kanısına varmasına yol açacağı ve olumsuz karşılık vermeyi teşvik edeceğinden bir iletişim engeli olarak görülmektedir. Bu iletişim engeli saygı sınırlarında kalınarak aşılabılır.

Yaşlı kuşak dededen farklı olarak sosyalleşen torun kendini farklı bir sosyal çevreye ait olarak görmektedir. Kültürel farklılıklar ve değişimler dede - torun arasında söylem ve eylem farklılıklarına dönüşmüştür. Yaşlı kuşak dede, geleneksel aile yapılarına dayanarak torununu değer yargılarını kabul etmeye zorlamış ve bu da her iki kuşak arasında anlaşmazlığa neden olmuştur. Acı filminde tespit edilen kuşaklardaki toplumsal değer farklılığının iletişim engeli oluşmasına neden olduğu gözlenmiştir.

4. Sonuç ve Öneriler

Acı filminin incelenmesinde de görüldüğü gibi kültürel küreselleşme neticesinde sosyal bir değişim süreci sonuçları itibarıyla toplumları, sahip oldukları kültürel kimliklerden, örf ve adetler gibi yerel değerlerden uzaklaştırarak insanları daha fazla bireyselleştirmektedir. Modernleşme sürecinde meydana gelen kültürel değişimlerin doğal bir sonucu olarak, iki kuşağın sosyalleşme sürecinde sahip oldukları değerlerin değişmesiyle, gençlerin arkadaş ve eş seçiminden (Acı filmindeki dedenin kızının evliliğine itirazı ve kabullenmemesi gibi) giyim kuşama, okul ve meslek seçiminden günlük yaşam biçimine varıncaya kadar iki kuşak arasında birçok konuda önemli tartışma konuları ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, günümüzde modern insanı temsil eden gençlerle geleneksel yaşamı temsil eden yetişkin ve yaşlıların değer yargıları, düşünce, inanç ve eylemleri artık örtüşmemekte; hayata bakış açıları ve birçok konuda fikirleri de benzeşmemektedir. Bu kapsamda; yaşlı ve genç kuşak arası çatışmanın konu edildiği Acı Filminin incelenmesi neticesinde, gençlerin gelenek ve göreneklere saygı duyma, yaşlıların ise gençleri anlama konusunda önemli bir tartışma ve çatışma yaşadığı ve bu durumun da ifade, söylem, tutum ve davranışlara yansıdığı gözlenmiştir. Somut olarak, acı filmindeki dede ile torun arasında geçen konuşmalar, tartışmalar, çekişmeler, çatışmalar ve repliklerdeki geçen sözcük ve ifadeler arasındaki söylemler incelendiğinde:

- Her iki kuşağında gergin ve sinirli yaklaşımları (Defol, öküz, bana bağırma, anan gibi inatçısın vs.), sözlerine öfkeyle başlamaları (Neden ziyarete geldin, neden senin oluyormuş, izinsiz ekmeğimi yiyorsun vs.) ve yüz ifadelerindeki sertlik gibi söylemleri birbirini anlamada sorunlar doğurmuş ve iletişimi kesmiş ve olumsuzlaştırmıştır.
- Dedenin torunu ile tartışmasında kendi düşünce ve doğrularını kabul ettirmeye çalışması (Gitme dedim, gitti o örgüte girdi, seni kendi ellerimle teslim edeceği vs.), olaylara kendi bakış açısına göre yaklaşması, kızı ve torununun duygu ve düşüncelerini anlamamış olması, onların fikirlerini değersiz görmesi iletişim kurulmasına engel oluşturmıştır.
- Dedenin genç kuşak torununa öğüt verir gibi konuşması (Teslim olacaksın, sana hiç bir şey yapamazlar vs.) ve ahlak dersi vererek (Yıllar sonra çıkıp evime geliyorsun, evimde kalma hakkı mı isteyeceksin vs.) doğrudan önerilerde bulunması torunu üzerinde suçluluk duyguları uyandırarak iletişimin kesilmesine neden olduğu görülmüştür.

- d. Dede ve torunun birbirlerini yargılayıcı ifadelerde (Öküz, dağlı, köylü, inatçı vs.) bulunması sonucunda karşılıklı iletişimi kesmişler ve söylemlerine öfke hakim olarak tartışmalarına yön vermişlerdir.

İnceleme neticesinde, kuramsal olarak literatürde geçen tüm iletişim engellerinin varlığını, bulgularını ve şeklini tanımlayan ifadelerin çoğunluğuna bu filmde rastlanmış; her iki kuşak ta yaşanan çatışma içerisinde karşılıklı olarak duygu, düşünce, anlayış ve niyetlerini ortaya koymada ve etkili iletişim kurmada yetersiz kalmışlardır. Sonuç olarak, kuşaklar arası çatışma alanlarının doğası gereği etkili iletişime engelleyici ve olumsuz bir etkisi olduğu, bu nedenle de çatışmanın var olduğu ortam ve durumlarda iletişimsizlik yaşanacağı ve her çatışmanın bir iletişim engeli oluşturduğundan söz edilebileceği kanaatine varılmıştır. Bu araştırmada yer verilmemiş, ancak bundan sonraki araştırmalarda incelenebilecek şekilde, toplumsal değişimin farklı yaşandığı çekirdek, geniş ve geçiş ailelerinde kuşaklar arası çatışma yoğunluklarının ve etkilerinin belirlenmesine yönelik:

- Bir anket uygulaması ile ortaya konulmasının,
- Bu üç farklı kuşağın iletişim engellerinin sorgulanmasının,
- Bunun sonucunda da çatışma yoğunluğunun iletişime olumsuz etkisinin ortaya konmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Hacı Mustafa (2005). *Etkili İletişim*. Ankara: Elis Yayınları.
- Aktaş, Ali (2003). Alanda Alevi Gençliğin Kimlik Sorunlarına Sosyolojik Bir Bakış. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı 28.
- Anıl, H.Alev (2011). *Kültürel Değişme Açısından Kuşaklar Arası Çatışma (Aşkan ve Dumlupınar Mahallesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Atıla, Sevim (2006). *Toplumsal Değişmenin Aile ve Yaşlılar Üzerine Etkisi (İstanbul'daki Beş Huzurevinde İnceleme)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Aziz, Aysel (1982). *Toplumsallaşma ve Kitleleşme İletişim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları No:2.
- Berger, Peter L. (2000). *Kutsal Şemsiye*. (Çev. Ali Coşkun), İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Birleşmiş Milletler (2010). *Uluslararası Gençlik Yılı*. NewYork: Printed at the United Nations. <https://unic.un.org> (Erişim Tarihi: 01.11. 2017).
- Black, Cyril E. (1986). *Çağdaşlaşmanın İtici Güçleri*. (Çev. Fatih Gümüş), Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Canatan, A. (2008). Toplumsal Değerler ve Yaşlılar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, c.1, Sayı 1, s. 62-71.
- Capps, Walter Holden (1987). *Society and Religion, Encyclopedia of Religion*. (Ed. Mircea Eliade), c. 3, s. 375-385.
- Coşkun, Ali (2005). *Din Toplum ve Kültür (Din Sosyolojisine ve Antropolojisine Giriş)*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Cürebal, Fahri ve Çetin Özben, Gülseren (2012). *Anne-Baba Veli Aile Eğitimi ve Rehberliği*. İstanbul: Kadıköy İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Yayın No:32, S. 108
- Çavdarıcı, Mustafa (2002). *Türkiye'de Sosyal Değerlerin Aşınması ve Kültür Sömürgeciliği*. Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Çelik, Ş.Abdurrahman (2011). *Kültür Endüstrisi Üç Yanlı Bir Doğru*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Çilingir, Lokman (2014). Din mi Ahlak mı?. *Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Dergisi*, Sayı 5, s. 711-720.
- Dökmek, Üstün (2003). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. Sistem Yayınları, İstanbul: Sistem Yayınları.
- Elgünler, Tuğçe Çedikçi (2011). İletişimin Kalitesini Etkileyen Engeller ve Bu Engellerin Giderilmesi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, c.1, Sayı 1, s. 35-40.
- Erdoğan, İrfan (2011). *İletişimi Anlamak*, Ankara: Pozitif Matbaacılık.
- Eren, Gülşah (2008). *Türkiye'de Yerel ve Küresel Kültür Politikaları (Kültür Bakanlığı Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi.
- Ergün, Mustafa (1994). Eğitim Sosyolojisi. <http://mustafaergun.com.tr/> (Erişim Tarihi:11.11.2017).
- Erol, Kemal (2011). Kültür Değişmesi ve Safiye Erol'un Kadıköy'nün Romani ve Ülker Fırınası Adlı Romanlarında Kuşak Çatışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, c. 8, Sayı 16, s. 387-406.
- Ertoyu, Muhammet (2007). *Yabancılaşma Kader mi Tercih mi..*. Ankara: Lotus Yayınevi.
- Giddens, Anthony (2010a). *Modernliğin Sonuçları* (Çev. Ersin Kuşdil), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Giddens, Anthony (2010b). *Modernite ve Bireysel Kimlik* (Çev. Ümit Tathıcan), İstanbul: Say Yayınları.
- Gökçe, Birsen (2007). *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumları*. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Kayıkcı, Murat (2007). Adorno'nun Kültür Endüstrisi Kavramı Üzerine. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, c.7, Sayı 2.
- Kongar, Emre (2012). *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kösoğlu, Nevzat (2009). *Batılılaşma veya Çağdaşlaşma Nedir Ne Değildir*. (Ed. Ahmet Köklügiller), İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Morsümbül, Şebnem (2014). *Değerlerin Kuşaklar Arası Değişimi: Ankara Örneği*. Doktora tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Özgüven, İbrahim Ethem (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özkan, Abdullah (2006). Küreselleşme Sürecinin Medya ve Kültür Üzerindeki Etkileri. *Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi Rapor No:15*.
- Parsons, Talcott (1962). *Toward a General Theory of Action*. Harper and Row Inc.
- Ray, Martin (2001). *Adorno*. (Çev. Ünsal Oskay), İstanbul: Der Yayınevi.
- Sabuncuoğlu, Zeyyat ve Gümüş, Murat (2008). *Örgütlerde İletişim*. İstanbul: Anıkan Yayıncılık.
- Saygılı, Neriman (2006). *İletişim ve Kitle İletişimi*. Gırne: Gırne Amerikan Üniversitesi Yayınları.
- Soydan, M. Kürşat (2012). *Küreselleşme Sürecinde Medyanın Rolü*. Uzmanlık Tezi, Ankara: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu.
- Steger, Manfred B. (2006). *Küreselleşme*. (Çev. Abdullah Ersoy), Ankara: Dost Kitabevi.
- Topçuoğlu, Abdullah (2010). *Türkiye'de Aile Değerleri Araştırması*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayını. 2.
- Tufan, İsmail (2003). *Türkiye'de Kuşaklar Arası İlişkiler*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Doğa, Sağlık ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Araştırması, <http://www.itgevakif.com> (Erişim Tarihi:20.12.2012).
- Türkkahraman, Mimar (2009). *Türkiye'de Kültürel Küreselleşme ve Yansımaları*. <https://tr.scribd.com> (Erişim:11.11.2017).
- YEŞİLYAPRAK, Binnur (2016). *İletişim Engelleri*. <http://www.binnuryesilyaprak.com> (Erişim Tarihi:10.07.2017).
- YILMAZ, Z. Aydn (2006). *Aile İçi İletişimde Televizyonun Rolü. Küreselleşen Dünyada Sosyal Hizmetlerin Konumu Hedefleri ve Geleceği Sempozyum Sunum Kitabı*, s.228-238.